SUNU KAREKODU

1. ÜNİTE

ÜNİTE KAREKODU

OSMANLI TÜRKÇESİNİ TANIYALIM

Ünite Konuları

1.1. OSMANLI TÜRKÇESİ VE TÜRKÇE
1.2. NİÇİN OSMANLI TÜRKÇESİ ÖĞRENİYORUZ?
1.3. OSMANLI TÜRKÇESİNİN GÜNÜMÜZDEKİ YERİ
1.4. OSMANLI TÜRKÇESİNİN TARİHÎ SEYRİ

Bu ünitede

- Türkçe-Osmanlı Türkçesi ilişkisini,
- Osmanlı Türkçesi öğrenmenin gerekliliğini,
- Osmanlı Türkçesiyle ortaya konulmuş kültürel varlıkların neler olduğunu,
- Osmanlı Türkçesinin günümüzdeki kullanım alanlarını,
- Osmanlı Türkçesinin tarihî gelişimini

öğreneceksiniz.

Anahtar Kavramlar: Osmanlı Türkçesi, Osmanlıca, Kur'an alfabesi, hat sanatı.

13

1. ÜNİTE
OSMANLI TÜRKÇESİNİ TANIYALIM

"Osmanlıca denilen dil, Osmanlı Türklerinin konuşup yazdıkları halis Türkçedir.

Osmanlıca, Anadolu'ya yerleşen ve İslamiyeti benimseyen Türklerin dilidir."

CEMİL MERİÇ

1.1. OSMANLI TÜRKÇESİ VE TÜRKÇE

• Türkçe-Osmanlı Türkçesi ilişkisini açıklama.

Osmanlı Türkçesi veya Osmanlıca; Türkçenin tarihî bir döneminin ismidir, Osmanlı Devleti zamanında Arap harfleriyle yazılan Türkçedir. Osmanlı Türkçesinde Arapça ve Farsça dil unsurları sıkça kullanıldığından "Osmanlıca" kimi zaman yabancı bir dil gibi algılanmıştır. Ancak Osmanlı Türkçesi, Arapça ve Farsçadan pek çok kelime almasına rağmen kendi özelliklerini koruyarak gelişmiştir. Kısacası Osmanlıca bir yabancı dil değildir.

Osmanlı Türkçesinin kimi alanlarda Arapça ve Farsçanın etkisiyle konuşma dilinden uzak, ağır ve sanatlı bir kullanımı olduğu gerçeği inkâr edilemez. Ancak Osmanlı Türkçesinin günlük hayatta ve yazışmalarda daha sade ve anlaşılır bir şekilde kullanıldığı da bir hakikattir.

Türkler, İslam kültürünün etkisiyle Kur'an harflerini temel alan ve birkaç harf ilave ettikleri Osmanlı Türkçesi alfabesini asırlarca kullanmışlar, bu alfabeyle her alanda sayısız eser vücuda getirmişlerdir.

Uzun tarihî süreçte Türkçe sadece Arapça ve Farsçadan değil, etkileşim içinde olduğu başka pek çok yabancı dilden de alıntılar yapmıştır. Alıntı dil ögeleri zaman içinde Türkçeleşmiş, böylece zengin ve özgün bir Osmanlı Türkçesi söz varlığı ortaya çıkmıştır.

1.2. NİÇİN OSMANLI TÜRKÇESİ ÖĞRENİYORUZ?

- Osmanlı Türkçesini öğrenmenin gerekliliğini açıklama.

Bir milletin kültürel değerlerini gelecek kuşaklara aktarmanın en önemli aracı, millî dildir. Millî dil bilincini yitiren milletler, kültürel kimliğini kaybetme tehlikesiyle karşı karşı kalırlar.

Millî dilin bir şubesi olan Osmanlı Türkçesiyle birçok alanda, pek çok değerli eser verilmiş; bu dönem Türkçesi köklü bir kültürel mirasın ve medeniyetin göstergesi hâline gelmiştir. Osmanlı Türkçesiyle ortaya konulan mirasa sahip çıkmak ve geçmişle bağ kurabilmek adına Osmanlı Türkçesini öğrenmek büyük önem taşır. Osmanlı Türkçesini öğrenmek; Türk milletine ait medeniyet birikimini anlamak ve korumak, dönem Türkçesiyle yazılmış tarih ve kültür hazinelerine ulaşmak demektir.

Osmanlı Türkçesi, ecdadın yüzyıllar boyunca oluşturduğu zengin kelime hazinesi ve birikimiyle düşünce üretiminin ve çok yönlü gelişimin temel taşlarından biridir.

1.3. OSMANLI TÜRKÇESİNİN GÜNÜMÜZDEKİ YERİ

- Osmanlı Türkçesi ile ortaya konulmuş kültür varlıklarına örnekler verme.
- Osmanlı Türkçesinin günümüzdeki kullanım alanlarını açıklama.

Bugün Türkiye'de ve kimi yabancı ülkelerde Osmanlı Türkçesiyle yazılmış binlerce el yazması ve nadir eser bulunmaktadır. Bunlar Türk kültür mirasının önemli bir bölümünü oluşturur. Bu eserlerin korunması, incelenmesi ve doğru şekilde değerlendirilmesi, geçmişten gelen medeniyet ve bilgi birikiminin gelecek nesillere aktarılması her vatandaşın üzerine düşen büyük bir sorumluluktur. Ayrıca Osmanlı Türkçesiyle ortaya konulmuş kültür varlığı; dil, din, sanat ve bilim gibi pek çok alanda yeni nesillere ilham verebilecek kıymetli bir hazinedir.

Yazmalar, divanlar, cönkler, tezkireler Osmanlı Türkçesiyle yazılmış başlıca eserlerdir. Ayrıca Tanzimat Dönemi'nde yayımlanan **matbu kitaplar**, **gazete** ve **dergiler** Osmanlı Türkçesinin önemli eserleri arasında yer alır. Çok sayıda **hilye**, **kitabe**, **levha** gibi sanat değeri taşıyan eserlerin yanı sıra **arşiv belgeleri** de (**ferman**, **berat**, **buyruldu**, **tapu senedi**, **arzuhâl**, **vakfiye**, **fetva** vd.) Osmanlı Türkçesiyle ortaya konulmuş İslam kültür mirasının çok kıymetli eserleridir.

Günümüzde Osmanlı Türkçesi pek çok akademik çalışmanın temelini oluşturmakta ve ayrıca üniversitelerin çeşitli bölümlerinde zorunlu veya seçmeli ders olarak okutulmaktadır.

1.4. OSMANLI TÜRKÇESİNİN TARİHÎ SEYRİ

• Osmanlı Türkçesinin tarihî gelişimini açıklama.

Batı Türkçesinin 13. yüzyıldan 20. yüzyılın başlarına kadar olan dönemi Osmanlı Türkçesi Dönemi'dir. 11. yüzyıldan itibaren Oğuz Türklerinin Anadolu'ya ve İran'a göç etmesi sonucu yeni coğrafyalardaki yaşam ve kültür etkileşimi Türk dilinde de değişimlere neden olmuş ve Oğuz lehçesine dayanan yeni bir dil biçimi oluşmuştur.

Anadolu Selçukluları Dönemi'nde, eğitimde ve resmî işlemlerde Arapça ve Farsça daha çok kullanılmıştır. Beylikler Dönemi'nde de Türkçe resmî dil kabul edilmiştir. Osmanlılar Dönemi'nde ise hem bilim hem de sanat alanında önemli eserler verilmiş ve Türkçe bilim ve sanat dili hâline gelmiştir.

Osmanlı Türkçesi üç döneme ayrılır:

1) Eski Anadolu Türkçesi: Anadolu Selçukluları, Beylikler ve Osmanlı'nın erken dönemlerini içine alır. Dil, oldukça sadedir. Arapça ve Farsça dil özellikleri alıntılanır.

2) Klasik Osmanlı Türkçesi: İstanbul'un fethi sonrası bilim, sanat ve edebiyat dili hâline gelen Türkçe, Arapça ve Farsça unsurların artmasına rağmen kendine özgü yapısını koruyarak gelişmeye devam etmiştir.

3) Yenileşme Dönemi: 19. yüzyılın ortalarından itibaren Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar devam eden bu dönemde daha çok Batı uygarlığının etkisi görülür. Yenileşme hareketlerinin etkisi ve özellikle 1911'de başlayan sadeleşme hareketinin sonucunda Osmanlı Türkçesi yerini Türkiye Türkçesine bırakmıştır.

